

Premi Carolina Meléndez Fernández 2018 . Posant valor a la promoció de la salut

Dolors Juvinyà

Càtedra de Promoció de la Salut. Facultat d'Infermeria. Universitat de Girona.

Resum

El Premi Carolina Meléndez Fernández es va lliurar a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears (Barcelona), el 22 de maig de 2018, a la catedràtica Dolors Juvinyà Canal (Figura 1) de la Universitat de Girona, com a reconeixement a la seva trajectòria professional i humana, i que gira al voltant de la promoció de la salut. La presentació va anar a càrrec de la Dra. Montserrat Antonín Martín, presidenta de la Secció Catalano-Balear d'Infermeria.

Introducció

Els estudis d'infermeria han experimentat una evolució en els darrers quaranta anys: els estudis d'Ajudant Tècnic Sanitari (ATS) s'incorporen a la universitat amb la creació de la diplomatura d'Infermeria i, anys més tard, amb el grau en Infermeria, vigent actualment i que permet accedir als estudis de màster universitari i prosseguir cap al doctorat. En paral·lel a aquests canvis acadèmics, el perfil de l'infermer/infermera també ha sofert una evolució rellevant en el desenvolupament de la professió. Majoritàriament, el perfil professional d'infermer i infermera és bàsicament assistencial, tanmateix són necessaris professionals més motivats, amb curiositat científica i interès per la docència. Tot i que és bo compaginar diverses activitats, això no vol dir que tothom les hagi de fer. S'ha de reconèixer l'aportació de cadascuna de les especialitats i àmbits evitant que es faci una distinció entre els infermers i les infermeres docents i assistencials, perquè en definitiva l'activitat professional d'ambdós contribueix a la formació dels futurs professionals i al creixement de la professió.

Cal seguir treballant per reorientar els serveis assistencials a un enfocament salutogènic, i posar en valor la pro-

moció de la salut. Això implica una nova mirada en aquesta disciplina que et permet mirar la salut principalment i no la malaltia i s'aprèn a detectar els recursos propis que té la persona i també el seu entorn per guanyar en benestar i guanyar en qualitat de vida. Fa trenta anys, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va definir la promoció de la salut com el procés que permet a les persones incrementar el control sobre la seva salut i millorar-la, i així ho recull a la Carta d'Ottawa elaborada per aquest organisme. Durant aquests trenta anys, s'ha avançat molt i moltes són les fites assolides. Concretament, l'any 2016, la Promoció de la Salut va ser reconeguda com una matèria educativa transversal en l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible a la 9a Conferència Mundial de Promoció de la Salut, celebrada a Xangai, i a la qual vaig tenir l'honor d'assistir.

La meva trajectòria professional

A l'hora de decidir els estudis superiors vaig dubtar entre els de la salut i els de l'educació, escollint, finalment, la primera opció i vaig ser admesa com estudiant a l'antiga Escola d'Ajudants Tècnics Sanitaris (ATS) de la Residència Sanitària de la Seguretat Social, situada a l'actual Hospital Universitari de Girona Dr. Josep Trueta. El meu objectiu era prioritzar l'atenció específica al servei de la promoció de la salut de les persones, tot i que després la meva trajectòria professional m'ha portat a alternar ambdues disciplines. L'interès per la salut mental em va portar a estudiar l'especialitat de Psiquiatria, fet que em va motivar a prosseguir amb els estudis de Psicologia a la Universitat Autònoma de Barcelona i continuar amb el doctorat, que vaig finalitzar a la Universitat de Girona.

Durant uns anys vaig treballar en l'àmbit assistencial, després, l'any 1975, vaig entrar en contacte amb l'àmbit docent i a treballar a l'antiga Escola d'ATS de la Diputació de Girona, just abans de l'entrada en vigor dels nous estudis d'Infermeria a la Universitat. Recordo que vaig ser testimoni directe del canvi que s'estava operant i m'adonava que era un moment històric transcendent que calia gaudir al màxim. En aquest nou escenari es va generar un ambient de col·laboració entre el professorat de salut pública de les escoles universitàries d'infermeria a Catalunya. Em van nomenar directora de l'Escola Universitària d'Infer-

Correspondència: Dolors Juvinyà Canal
Càtedra de Promoció de la Salut
Facultat d'Infermeria
Universitat de Girona
Parc Científic i Tecnològic de la Universitat de Girona
C/ Pic de Peguera, 11, la Creueta
17003 Girona
Tel. 972 414 729
Adreça electrònica: dolors.juvinyana@udg.edu

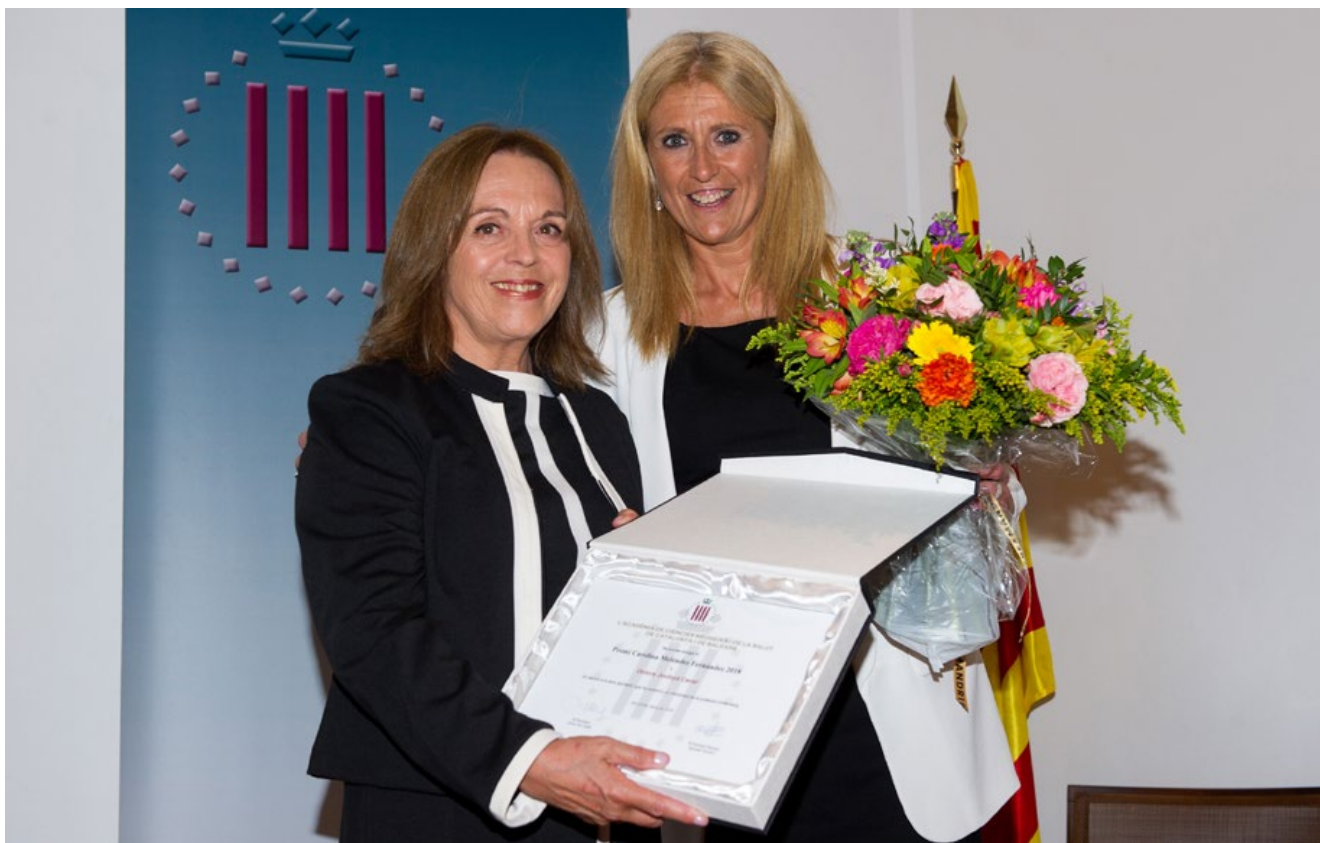

FIGURA 1. Dolors Juvinyà Canal i Montserrat Antonín Martín en l'acte d'entrega del Premi Carolina Meléndez Fernández, el 22 de maig de 2018

meria de la Diputació de Girona l'any 1982, càrrec que vaig exercir fins assolir la integració de l'Escola a la Universitat de Girona l'any 1996. Aquest canvi va representar una reorganització important en adequar-nos a noves maneres de funcionar i als nous reptes a assolir, a més de la docència que fèiem: impulsar la recerca i publicar-ne els resultats.

Un moment especial va ser quan l'any 1999 vaig guanyar les oposicions a Catedràtica d'Escola Universitària en Salut Comunitària i Educació per a la Salut al Departament d'Infermeria de la Universitat de Girona i vaig tenir l'honor de ser la primera infermera catedràtica a Catalunya. Aquest fet em va portar a conèixer diverses universitats, ja que vaig ser nomenada com a membre de diversos tribunals d'oposicions per a nodrir noves places de professorat, així com també vaig tenir l'oportunitat de conèixer professors i professores amb qui encara guardo vincles d'amistat i col·laboració. El 2002 es va constituir el Grup de Recerca Salut i Atenció Sanitària, el primer creat en l'àmbit de la salut a la Universitat de Girona i el primer d'infermeria a Catalunya, que va merèixer el reconeixement de la Generalitat de Catalunya el 2009 com a grup emergent i, posteriorment, com a grup consolidat el 2014. Aquesta excel·lent trajectòria ens va permetre proposar i aconseguir l'acreditació de l'Agència per a la Qualitat del

Sistema Universitari a Catalunya per impartir a la Facultat d'Infermeria el nou estudi oficial de Màster Universitari en Promoció de la Salut que impartim des del 2007. Aquest va ser un fet rellevant per al centre i per al col·lectiu de professionals, especialment de Girona, ja que ha permès accedir al doctorat un cop finalitzat el Màster.

Actualment, dirigeixo la Càtedra de Promoció de la Salut de la Universitat de Girona que va ser creada el 2008 amb el suport de Dipsalut, Organisme de Salut Pública de la Diputació de Girona, i aquest any complim el nostre desè aniversari. La Càtedra treballa amb els reptes d'oferir formació d'alta qualitat, participar en aliances estratègiques amb altres universitats, organismes, institucions educatives i centres sanitaris, així com també desenvolupar programes d'investigació, incorporant les tecnologies de la informació i fomentant la vinculació amb la societat. Des de la Càtedra es posa un èmfasi especial a les relacions internacionals, mitjà per garantir la identificació de l'excel·lència científica, l'agregació de capacitats i la visualització i posicionament de la institució. La Càtedra, en tant que entitat integrada en la societat, promou com a motor principal de recerca que la salut és un tema que afecta tothom i que per això cal una implicació generalitzada en la seva promoció. Aquesta tasca s'orienta des de la salutogènesi, és a dir, des d'una perspectiva positiva,

orientada cap a la salut no en contraposició a la malaltia, sinó amb les potencialitats que generen salut i com cercar solucions positives i eficaces, més que no pas en l'estudi dels factors de risc i les causes de les malalties.

He impulsat treballar en polítiques de promoció de la salut en l'entorn universitari, hospitalari i educatiu, amb la voluntat de transcendir tota la societat, i posant especial atenció en l'àmbit local com a espai més proper per promoure la salut i el benestar de les persones del territori.

Defenso que la recerca té sentit si hi ha transferència i divulgació del coneixement, és el que he intentat amb la publicació dels articles científics i llibres sobre els àmbits de la promoció de la salut i serveis sanitaris, salut i gènere, envelliment actiu, atenció a les emergències en salut, salut mental, alfabetització per a la salut i salutogènesi. Hem promogut jornades de debat, conferències i simposis internacionals per compartir i debatre amb experts sobre les noves orientacions i experiències relacionades amb la promoció de la salut.

Actualment, coordino el Màster en Promoció de la Salut de la Universitat de Girona des de 2007. Aquests estudis proporcionen una formació multidisciplinària que aporta als estudiants una visió positiva de la salut i dels seus factors determinants, així com noves estratègies per encarar els reptes que planteja en el sistema sanitari i social, incorporant-hi sistemàticament la promoció de la salut.

Coordino el Grup de Recerca Salut i Atenció Sanitària de la mateixa universitat des del 2002 i l'any 2017 la Generalitat de Catalunya va acreditar novament el Grup com a grup de recerca consolidat per als propers tres anys. Des del Grup impulsem la recerca en la promoció de la salut, la salut mental, gènere i salut, vellesa i cuidadors i l'avaluació de les competències en reanimació cardiopulmonar (RCP) en situacions d'emergència.

Dono especial importància al treball en equip i per aquest motiu participo en diferents xarxes nacionals i internacionals com la International Network of Health Promoting Hospitals & Health Services (HPH), la Red Iberoamericana de Universidades Promotoras de Salud (RIUPS), soc membre del Global Working Grup on Salutogenesis de la International Union for Health Promotion and Education (IUHPE) i membre de l'European Training Consortium in Public Health and Health Promotion (ETC-PHHP); a nivell espanyol estem presents a la Red Española de Universidades Saludables (REUS), la Alianza en Salud Comunitaria; i a nivell nacional a la Xarxa Catalana d'Universitats Saludables (USCAT) i a la Xarxa Catalana d'Hospitals i Centres Promotors de la Salut. Aquest treball en equip fa que l'experiència compartida ens ajudi a assolir nous reptes professionals, sigui immensament enriquidor i motivador per tots els qui hi col·laborem.

Fruit d'aquestes ganes de compartir amb altres persones i territoris, aquest fet m'ha permès participar en projectes d'àmbit nacional i internacional. Destaco els projectes transfronterers de formació inicial d'estudiants i de formació contínua de professionals del sector sanitari i social en el context transfronterer; i actualment estem treballant per a la formació, recerca i promoció de les xarxes professionals en el camp sanitari i social a escala transfronterera.

El recorregut professional que he fet ha estat valorat per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears i m'ha atorgat el premi Carolina Meléndez Fernández 2018, premi que he rebut amb molta il·lusió. He estat testimoni dels canvis que en aquests darrers quaranta anys han viscut els estudis d'infermeria i de la transformació que han experimentat. Des de la meua visió he intentat aportar-hi tot el que he sabut i segueixo disposada a assumir nous reptes.